

Scenariusz lekcji

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE**

KLASA VIII

ĆWICZENIA

Klasa:

VIII

Przedmiot:

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Temat:

Z KTÓREJ BAŃKI JESTEŚ?

Pytanie kluczowe (problemowe):

BAŃKI INFORMACYJNE – WSPIERAJĄ CZY NISZCZĄ SPOŁECZEŃSTWA?

Czas realizacji:

45 MINUT

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć

W świecie, w którym dzieci mają dostęp do internetu od najmłodszych lat, zadaniem nauczycieli i nauczycielek jest nie tylko przekazywanie wiedzy, ale także kształtowanie umiejętności świadomego korzystania z mediów cyfrowych. Jednym z ważnych zjawisk, które wpływają na sposób postrzegania rzeczywistości przez młodych użytkowników sieci, jest tzw. bańka filtrująca.

Czym jest bańka filtrująca?

To rezultat działania algorytmów, które wybierają dla użytkownika/użytkowniczki tylko te informacje, które – w świetle jego bądź jej wcześniejszych zachowań (polubień, udostępnień, ilości czasu spędzonego na oglądaniu danego filmiku czy czytaniu treści) – mogą go/ją zainteresować. To oznacza, że dwoje dzieci korzystających z tego samego portalu może widzieć zupełnie różne treści, dostosowane do ich wcześniejszej aktywności w internecie.

Co to oznacza dla uczniów i uczennic?

- Algorytm ułatwia dotarcie do treści, które ich interesują.
- Algorytm pomija lub ukrywa treści, które ocenia jako niezgodne z preferencjami użytkownika lub użytkowniczki.
- Ograniczenie kontaktu z różnymi opiniami prowadzi do coraz większej polaryzacji poglądów.
- Uczeń/uczennica może mieć wrażenie, że jego/jej poglądy są powszechne, bo nie jest konfrontowany/konfrontowana z innymi punktami widzenia.
- Bańki informacyjne sprzyjają rozprzestrzenianiu się dezinformacji.

Jak nauczyciel/nauczycielka może pomóc?

- Uczyć krytycznego myślenia, zachęcać do sprawdzania i porównywania informacji dostępnych w mediach.
- Rozmawiać o algorytmach, wyjaśniać, jak działają mechanizmy wybierające treści w Internecie.
- Uczyć dyskusowania, zadawać pytania problemowe, podkreślać i doceniać to, że ludzie mają różne opinie i poglądy.

Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową

Uczeń/uczennica:

- odróżnia fakt od opinii;
- wyjaśnia, co to jest dezinformacja i jaki jest jej cel;
- potrafi zidentyfikować potencjalnie fałszywe treści;
- przedstawia funkcje i rodzaje środków masowego przekazu;
- wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa;
- znajduje w mediach wiadomości na wskazany temat.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się.

Kryteria sukcesu dla ucznia/uczenicy

- Potrafię wyjaśnić, co to jest bańka informacyjna, i podać jej skutki.
- Za pomocą dwóch przykładów opowiem, w jaki sposób działają algorytmy tworzące bańkę informacyjną i dlaczego sprzyjają rozprzestrzenianiu się dezinformacji.
- Umiem wyjaśnić, dlaczego bańki informacyjne wspierają lub niszczą społeczeństwa.

Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:

- Lekcja dotyczy funkcjonowania uczniów na portalach społecznościowych. Warto więc zachęcać młodzież do rozmawiania o konkretnych mechanizmach działania algorytmów tworzących bańkę informacyjną.

- W czasie lekcji zaplanowano kilka okazji do wymiany zdań. Dyskusja i poznawanie poglądów innych osób to najprostszy sposób na przeciwdziałanie bańkom informacyjnym. Warto podkreślać ten metapoziom w trakcie lekcji.
- W części głównej lekcji zaplanowano pracę w 4 grupach. Jeśli klasa jest duża, warto zwiększyć liczebność grup, mniejsze zespoły będą pracować efektywniej niż np. 4 grupy po 7 osób.

Metody/techniki pracy

- pogadanka,
- rutyna krytycznego myślenia: WIDZĘ – CZUJĘ – MYŚLĘ – ZASTANAWIAM SIĘ,
- praca w grupach – krytyczna analiza tekstu medialnego,
- dyskusja – w trójkach i na forum klasy,
- debata: ZA i PRZECIW.

Formy pracy

- indywidualna;
- grupowa – praca w parach, trójkach i grupach.

Środki dydaktyczne

ZAŁĄCZNIK NR 1. Rutyna krytycznego myślenia WIDZĘ – CZUJĘ – MYŚLĘ – ZASTANAWIAM SIĘ,

ZAŁĄCZNIK NR 2. Posty z dezinformacją i karty pracy dla grup.

Pomoce dydaktyczne

- szary papier lub flipcharty,
- mazaki do pracy w grupach.

Opis przebiegu zajęć/lekcji

Wprowadzenie

1.

Nauczyciel wita się z uczniami i zapowiada, że ta lekcja będzie dotyczyła tematu **dezinformacji w mediach**.

2.

Rozdaje uczniom **ZAŁĄCZNIK NR 1** i prosi, żeby chwilę popracowali techniką rutyny krytycznego myślenia **WIDZĘ – CZUJĘ – MYŚLĘ – ZASTANAWIAM SIĘ**. Mówi: *Wyobraź sobie, że żyjesz w bańce. Pomyśl co widzisz, co czujesz, o czym myślisz, do czego masz dostęp, a do czego nie. Pomyśl, czego chciałbyś się dowiedzieć w tej sytuacji. Swoje spostrzeżenia zapisz na karcie pracy.*

Przykładowe odpowiedzi uczniów:

 WIDZĘ: • przezroczystą powłokę; • widzę świat przez szybę, ale nic nie słyszę.	 CZUJĘ: • że jestem sam; • spokój.
 MYŚLĘ: • że to trudne żyć w takiej bańce; • że nie poznam nikogo innego.	 ZASTANAWIAM SIĘ: • jak się dostać na drugą stronę? • kto zbudował tę bańkę?

3.

Nauczyciel łączy uczniów w ok. 4-osobowe grupy i prosi o podzielenie się między sobą odpowiedziami. Następnie prosi przedstawicieli grup o podsumowanie. Np. jedna grupa mówi o tym, co ludzie widzą, będąc w bańkach, druga – co czują, trzecia grupa – o czym mogą myśleć ludzie w bańce, czwarta grupa – co nas zastanawia w tym temacie

Część główna

1.

Pogadanka – nauczyciel pyta uczniów, czy spotkali się z określeniem bańka informacyjna lub bańka filtrująca? Zachęca uczniów do swobodnej wypowiedzi. Następnie porządkuje wiedzę uczniów, odwołując się do informacji zawartych we wstępie: Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć.

2.

Nauczyciel łączy uczniów w grupy. Informuje młodzież, że ich zadaniem będzie ustalenie, z jakiej bańki informacyjnej jest osoba, do której został skierowany post na temat zmian klimatycznych. Grupy pracują wg kart pracy z **ZAŁĄCZNIKA NR 2**. Warto rozdać uczniom flipcharty, żeby wnioski zapisywali na plakatach. Efektem końcowym pracy uczniów powinna być wspólnie uzupełniona karta pracy lub plakat.

3.

Nauczyciel zaprasza przedstawicieli każdej z grup **do zaprezentowania wniosków** – opisu, z jakiej bańki jest osoba, której wyświetlił się post.

Podsumowanie z ewaluacją i refleksją uczniowską

1.

Mini debata: nauczyciel dzieli klasę na pół i zadaje pytanie: Bańki informacyjne – wspierają czy niszczą społeczeństwa? Jedna część klasy szuka argumentów za tezą, że bańki informacyjne wspierają społeczeństwa, a druga część klasy, że je niszczą. Po upływie kilku minut grupy prezentują swoje opinie na przemian: raz argument za, a następnie przeciw – do wyczerpania argumentów stron.

2.

Nauczyciel podsumowuje pracę uczniów i prosi o podanie kilku pomysłów, jak nie dać się zamknąć w bańce informacyjnej. Przykładowe pomysły:

- Porównywanie informacji w różnych relacjach.
- Zmiana ustawień algorytmów – np. na YouTube czy TikToku można przestać śledzić tylko podobne treści.
- Rozmawianie z ludźmi o różnych poglądach.
- Unikanie lajkowania podobnych treści.
- Lajkowanie przeciwnych treści.

3.

Ewaluacja zajęć: nauczyciel prosi uczniów o podsumowanie zajęć poprzez dokończenie zdania: Najważniejsze dla mnie było...

Kilkoro uczniów zaprasza do wypowiedzi.

Załącznik nr 1.

Rutyna krytycznego myślenia:

WIDZĘ – CZUJĘ – MYŚLĘ – ZASTANAWIAM SIĘ

Wyobraź sobie, że żyjesz w bańce. Pomyśl, co widzisz, co czujesz, o czym myślisz w takiej bańce, do czego masz dostęp, a do czego nie? Pomyśl, czego chciałbyś/chciałabyś się dowiedzieć w tej sytuacji?

Uzupełnij kartę swoimi przemyśleniami

Widzę • Co widzisz, będąc w środku bańki?

Czuję • Co czujesz, będąc w środku bańki?

Myślę • O czym myślisz, będąc w środku bańki?

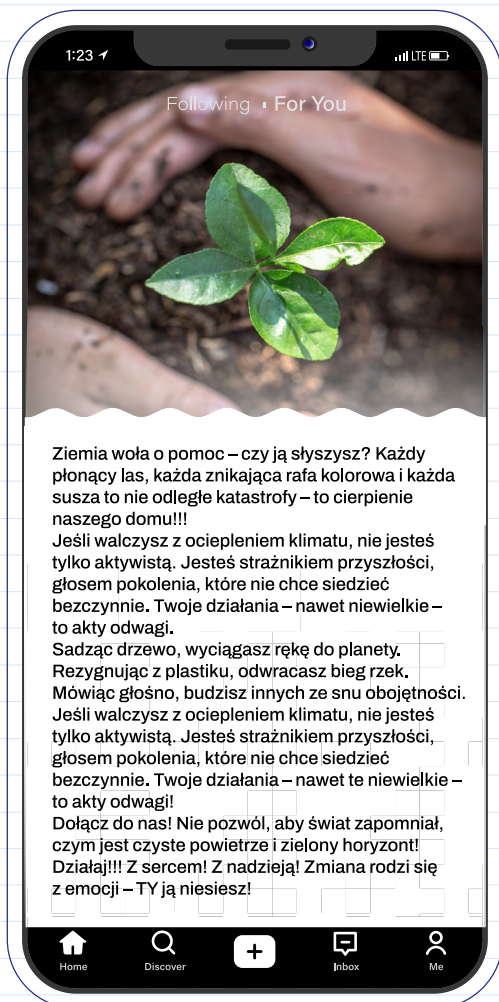
Zastanawiam się • Co Cię zastanawia w tym temacie?

Załącznik nr 2.

PRACA W GRUPACH

Posty do analizy

GRUPA 1

Z której bańki jesteś?

Przeanalizujcie post na temat zmiany klimatu i zastanowicie się, kto i dlaczego widzi go na swojej tablicy?

Kto jest odbiorcą?

.....

Kto jest odbiorcą?

.....

Dlaczego algorytm pokazał mu/jej ten post?

.....

Co myśli o zmianie klimatu?

.....

Jakie ma wobec tego tematu emocje?

.....

Jakie strony/konta obserwuje?

.....

Jakie rodzaje dezinformacji mogą się mu/jej pokazywać w mediach?

.....

Jakie treści należy do niego/niej kierować, żeby je przeczytał?

.....

Jak nazwalibyście bańkę informacyjną tej osoby?

.....

DZIAŁANIA ZAMYKAJĄCE NAS W BAŃCE INFORMACYJNEJ	ODWRÓCONE CELE

Rozwiąż krzyżówkę

Załącznik nr 2.

PRACA W GRUPACH

Posty do analizy

GRUPA 2

Z której bańki jesteś?

Przeanalizujcie post na temat zmiany klimatu i zastanowicie się, kto i dlaczego widzi go na swojej tablicy?

Zmiany klimatu

20 listopada 2025

Zmiana klimatu – co mówi nauka?

Globalna temperatura wzrosła o ponad 1°C względem epoki przedindustrialnej, głównie przez emisję gazów cieplarnianych takich jak CO₂, CH₄ i N₂O. Źródłem tych emisji są między innymi spalanie paliw kopalnych, wylesianie oraz przemysłowa hodowla zwierząt.

Skutki obserwowane przez naukowców:

- Topnienie lodowców i wzrost poziomu mórz;
- Częste susze, powodzie i fale upałów;
- Zakwaszenie oceanów i zmiany całych ekosystemów.

Według Międzynarodowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC) musimy zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych o 45% – i to już do 2030 roku! – a do 2050 r. powinniśmy osiągnąć neutralność klimatyczną.

Młode pokolenie, osoby takie jak Ty, ma realny wpływ na zmianę klimatu. Możesz: wybierać transport niskoemisyjny, dawać drugie życie ubraniom i innym produktom oraz edukować w tym zakresie inne osoby z Twojego otoczenia.

Zmiana klimatu to zjawisko potwierdzone tysiącem badań. Działanie oparte na wiedzy naukowej to jedyny sposób na ochronę naszej przyszłości!

Kto jest odbiorcą?

.....

Kto jest odbiorcą?

.....

Dlaczego algorytm pokazał mu/jej ten post?

.....

Co myśli o zmianie klimatu?

.....

Jakie ma wobec tego tematu emocje?

.....

Jakie strony/konta obserwuje?

.....

Jakie rodzaje dezinformacji mogą się mu/jej pokazywać w mediach?

.....

Jakie treści należy do niego/niej kierować, żeby je przeczytał?

.....

Jak nazwalibyście bańkę informacyjną tej osoby?

.....

Załącznik nr 2.

PRACA W GRUPACH

Posty do analizy

GRUPA 3

Z której bańki jesteś?

Przeanalizujcie post na temat zmiany klimatu i zastanowicie się, kto i dlaczego widzi go na swojej tablicy?

Anna Kowalska

20 listopada 2025

To nie kwestia wiary – to kwestia wody, wiatru i faktów. Jeśli kochasz sporty wodne, to wiesz, że morze, jezioro i dobra pogoda to coś więcej niż tło. To Twój żywioł. Ale coś się zmienia. I to nie są plotki, tylko dane. Temperatura powietrza wzrosła o ponad 1°C – to wpływa na wiatr i warunki na wodzie. Lodowce topnieją, a to zmienia zasolenie oceanów i prądy morskie. Poziom mórz się podnosi – zmieniają się plaże, linie brzegowe, a czasem całe akweny. Burze robią się intensywniejsze, co wpływa na bezpieczeństwo podczas żeglownia czy surfowania. Fale upałów i susze dotykają rzeki i zbiorniki wodne – a to oznacza mniej wody tam, gdzie zwykle pływasz. Nie chodzi o strach. Chodzi o zrozumienie żywiołów, które kochasz. Bo zmiana klimatu dotyka ich jako pierwszych. Jeśli chcesz dalej łapać fale, ślizgać się po tafli i czuć wiatr w żaglach – warto znać fakty i działać. Dla przyszłych sezonów i dla przyszłości planety.

#WodaNieKłamie #ZmianaKlimatu #SurfujSwiadomie

Kto jest odbiorcą?

.....

Kto jest odbiorcą?

.....

Dlaczego algorytm pokazał mu/jej ten post?

.....

Co myśli o zmianie klimatu?

.....

Jakie ma wobec tego tematu emocje?

.....

Jakie strony/konta obserwuje?

.....

Jakie rodzaje dezinformacji mogą się mu/jej pokazywać w mediach?

.....

Jakie treści należy do niego/niej kierować, żeby je przeczytał?

.....

Jak nazwalibyście bankę informacyjną tej osoby?

.....

Załącznik nr 2.

PRACA W GRUPACH

Posty do analizy

GRUPA 4

Z której banki jesteś?

Przeanalizujcie post na temat zmiany klimatu i zastanowicie się, kto i dlaczego widzi go na swojej tablicy?

Kto jest odbiorcą?

.....

Kto jest odbiorcą?

.....

Dlaczego algorytm pokazał mu/jej ten post?

.....

Co myśli o zmianie klimatu?

.....

Jakie ma wobec tego tematu emocje?

.....

Jakie strony/konta obserwuje?

.....

Jakie rodzaje dezinformacji mogą się mu/jej pokazywać w mediach?

.....

Jakie treści należy do niego/niej kierować, żeby je przeczytał?

.....

Jak nazwalibyście bankę informacyjną tej osoby?

.....

Rozwiąż test

1 Co to jest dezinformacja?

- a. Celowe rozpowszechnianie fałszywych informacji w celu wprowadzenia innych w błąd
- b. Przypadkowe pomyłki w przekazywaniu informacji
- c. Udostępnianie informacji bez sprawdzenia ich źródła
- d. Publikowanie wiadomości w mediach społecznościowych

2 Jak rozpoznać manipulację w mediach?

- a. Sprawdzając źródło informacji i porównując ją z innymi niezależnymi źródłami
- b. Ignorując wszystkie wiadomości w mediach społecznościowych
- c. Uznając, że każda informacja jest prawdziwa, jeśli pochodzi z popularnego portalu
- d. Nie czytając artykułów, które mają dużo komentarzy

3 Co oznacza termin „fake news”?

- a. Fałszywe lub wprowadzające w błąd informacje przedstawiane jako prawdziwe wiadomości
- b. Informacje, które są nieaktualne
- c. Wiadomości publikowane tylko w mediach społecznościowych
- d. Artykuły, które mają dużo błędów ortograficznych

4 Jak działa bańka informacyjna?

- a. Ogranicza dostęp do różnorodnych informacji, pokazując tylko treści zgodne z wcześniejszymi zainteresowaniami użytkownika
- b. Zapewnia dostęp do wszystkich informacji w internecie
- c. Tworzy fałszywe wiadomości w mediach społecznościowych
- d. Zachęca użytkowników do ignorowania wiadomości z innych źródeł

5 Jakie są najczęstsze cele manipulacji w mediach?

- a. Wpływanie na opinię publiczną, wywoływanie emocji lub osiąganie korzyści politycznych
- b. Zwiększanie liczby komentarzy pod artykułem
- c. Promowanie nowych technologii
- d. Tworzenie treści edukacyjnych

6 Co powinieneś zrobić, jeśli znajdziesz podejrzaną informację w internecie?

- a. Sprawdzić ją w kilku niezależnych źródłach
- b. Natychmiast ją udostępnić znajomym
- c. Usunąć ją z internetu
- d. Zignorować ją i nie podejmować żadnych działań

7 Dlaczego bańki informacyjne mogą być niebezpieczne?

- a. Ograniczają dostęp do różnorodnych opinii i utrudniają krytyczne myślenie
- b. Zwiększają ilość dostępnych informacji
- c. Pomagają użytkownikom znaleźć tylko najważniejsze wiadomości
- d. Zapewniają dostęp do treści edukacyjnych

8 Jak algorytmy wpływają na tworzenie baniek informacyjnych?

- a. Pokazują użytkownikowi treści zgodne z jego wcześniejszymi zainteresowaniami
- b. Zapewniają dostęp do wszystkich możliwych informacji
- c. Usuwać fałszywe wiadomości z internetu
- d. Zachęcają użytkowników do czytania wiadomości z różnych źródeł

9 Jak można wyjść z bańki informacyjnej?

- a. Czytając wiadomości z różnych źródeł i o różnych poglądach
- b. Korzystając tylko z jednego portalu informacyjnego
- c. Unikając wiadomości w mediach społecznościowych
- d. Ignorując informacje, które nie zgadzają się z naszymi poglądami

PRAWDA/ FAŁSZ

W podanych zasadach zdecyduj, czy pomogą wyjść z bańki informacyjnej. Zaznacz PRAWDĘ lub FAŁSZ

- 1 Porównuj informacje – sprawdź, jak różne media opisują to samo wydarzenie.
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ
- 2 Szukaj niezależnych mediów – dają często bardziej obiektywne spojrzenie niż portale rozrywkowe.
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ
- 3 Zmieniaj ustawienia algorytmów – np. na YouTube czy TikToku możesz przestać śledzić tylko podobne treści.
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ
- 4 Rozmawiaj z ludźmi o różnych poglądach – dyskusja to świetny sposób na rozwijanie własnego myślenia.
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ
- 5 Zmieniaj źródła w wyszukiwarce – Google to nie wszystko! Spróbuj też polskich i zagranicznych serwisów.
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ
- 6 Ćwicz krytyczne myślenie – czy coś jest prawdą? Kto to powiedział? Dlaczego tak uważa?
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ
- 7 Czytaj tylko jeden portal informacyjny – najlepiej taki, który zawsze zgadza się z Twoimi poglądami
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ
- 8 Obserwuj w mediach społecznościowych wyłącznie osoby, które myślą tak jak Ty.
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ
- 9 Nigdy nie sprawdzaj źródeł informacji. Jeśli coś pasuje do Twoich przekonań – to musi być prawda, prawda?
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ
- 10 Zawsze klikaj w treści polecane przez algorytmy. One przecież „znają” Cię najlepiej.
☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ